

В съдебната зала на съдия Морини в Апелативния щатски съд в Лос Анджелис.

Съдия в Америка

Зерсал студио в Холивуд

дената политика в Европейския съюз за популяризиране и възприемане на медиацията като способ за разрешаване на спорове и възмездяване на жертвите, пострадали от престъпления в страните членки, намирам, че и в България е възможно прилагането на този институт. Доколкото ми е известно и сме коментирали с колеги в страната, в България по принцип има нормативна уредба за приложение на медиацията, но последното е само за граждански спорове като бракоразводни дела, дела за определяне упражняването на родителски права, издръжка на малолетни и непълнолетни, при имотни спорове и спорове за ползване на вещи и т.н. По отношение на наказателните спорове за момента има европейски Регламент за приложението на медиацията, но в България все още не е изготвена транспониращата я нормативна уредба, а това възпрепятства възможността за приключване на наказателни дела за нетежки престъпления чрез медиационно споразумение. Разбира се, надяваме се, че проектът, който бе изготвен за изменение на НК и НПК в МП, ще бъде финализиран скоро и ще се предостави и тази възможност за бързо приключване на наказателните дела за български-

те граждани. В тази връзка по отношение на решаването на гражданските дела чрез медиацията ми бе много полезен опитът на щата Калифорния (приема се, че този щат е родина на медиацията в САЩ), с който ни запозна г-н Майкъл Дилаберто. От него научихме, че към момента почти всички граждански дела, без оглед на материален интерес, се препращат към медиация (при наказателните дела това е по-рядко) и в 93% от случаите медиацията е успешна и делата се решават бързо още в първата съдебна инстанция. Много силно впечатление ми направи също добрата материално-техническа обезпеченост на съда в неговата дейност. В САЩ федералните съдии се предлагат от президента и се назначават от парламента, като същите са пожизнени. Всеки федерален съдия има своя съдебна зала, като наред с това има и екип от поне трима технически сътрудници, секретар и др., които лица подпомагат съда при разглеждане на делото. По идентичен начин е организирана дейността и на щатските съдии. Впечатляващо за нас беше това, че съдията в специализирания съд в Денвър, чиято съдебна зала беше устроена в самия затвор и с помощта на сътрудниците си, които

предварително подготвят документацията, събират и представят информация за задържания, успява ежедневно да разглежда между 60 и 80 дела за задържане на лица. Натовареността на съдиите в САЩ е значително по-малка в сравнение с натовареността на българските съдии, тъй като освен добрата материална база и екипи от помощници щатските съдилища имат и добра кадрова обезпеченост за обема дела, които разглеждат.

- Как е уредено кариерното израстване на съдиите в САЩ? Имат ли си техен ВСС?

- Кариерното развитие на федералните и щатските съдии е различно. Федералните съдии се назначават по предложение на президента на САЩ от парламента, като тяхното кариерно развитие и повишаване е в зависимост от волята на президента. По отношение на щатските съдии в различните щати има различни правила за назначаване и кариерно развитие, примерно в щата Колорадо съдия се назначава след конкурс и при определени условия за стаж и възраст, като две години след това съдията се атестира отново по определени правила от комисия от петима души, от които трима юристи и двама съдии. В други щати се провеждат избори за съдия, като се провеждат предизборни кампании по подобие на политическите предизборни кампании у нас.

- Какво от обучението си в САЩ бихте приложили в съдебната си практика в България?

- Независимо от различията в съдебните процедури между САЩ и България могат да се извлекат, възприемат и дори приложат в страната ни редица позитивни практики и опит в работата на нашата съдебна система, а именно:

- добрата организация в работата на съдиите;
- може да се заимства и намери приложение опитът и практиките на САЩ по отношение на алтернативните спорове за извънсъдебно разрешаване на спорове, за каквото в страната ни вече има условия след приемане на Закона за медиацията и при изменение в подходяща насока на НК и НПК и други закони по този начин ще се намали броят на съдебните спорове, разглеждани от съдилищата, а това разтоварване като количество дела ще рефлектира върху бързината на раз-

леждане на съдебните дела и натовареността на съдебните състави;

- специализация на съдилищата, в това число създаване на съдилища (или дори само отделения) за непълнолетни, семейни съдилища и т.н., при което ще се създаде възможност за специализация на съдиите, уеднаквяване на практиката по идентични казуси, възможност за създаване на програми за превенция, превъзпитание и защита интересите на децата;

- във връзка с обществената превенция и превенцията на личността може да се създадат конкретни програми по модел на тези в щатските затвори и подпомагачи офиси за отделните видове престъпници, в зависимост от техните психологически и личностни характеристики с оглед въздействие и мотивация за изолиране от криминалните среди и прояви, извършване на общественнополезна дейност и адаптиране към обществото;

- възможно е също да се заимстват определени идеи от Етичния кодекс на медиите в САЩ и установените между тях практически правила за получаване или предоставяне на съдебна информация, респективно предаване на същата чрез медиите към обществото, като последното може да се направи, включително и чрез догълване на изготвената в България Медийна стратегия на Висшия съдебен съвет, която обаче на този етап включва предимно общи правила, длъжностни характеристики на различни съдебни служители, които ще трябва да предоставят на медиите съдебна информация;

- съществуващите практически най-вече финансови проблеми в отделните съдилища във връзка с участието на служебни защитници в съдебните дела би могло да се разрешат именно чрез въвеждането и мотивирането на адвокатурите за работа на други принципи (безплатно или под друга форма), като алтернатива на последното е и създаването на адвокатски офиси (образувания) на държавна издръжка с щатни структури по места, които да поемат функциите на служебни защитници;

- за обезпечаване по-доброто и резултатно практическо обучение на студентите по право е възможно да се разработят проекти и програми за участие на такива студенти преди дипломирането им и в работата на полицейски служби, прокуратури и адво-

катски кантори, а не както е досега - само в рамките на съда, и то с наблюдаване на съдебен процес в съдебната зала без друго практическо занимание и приложението на теоретичните им познания.

- Искате ли да бъдете съдия в Америка? Имат ли български, които са магистрати в САЩ?

- От гледна точка на техническата обезпеченост, въведената организация на работата в съдилищата и най-вече с оглед утвърденото отношение на силен респект от страна на обществото към съдията в САЩ - да, бих искал работа като съдия в такова общество и при такива условия. Надявам се и в България да достигнем до такъв стандарт на работа и отношение към съдебната институция. Не ми е известно да има назначени български за съдии в САЩ, но един наш бивш колега (съдия Юлия Терзиева), която понастоящем живее в САЩ и се дипломира като юрист, има тази амбиция да стане първият българин съдия в съд за непълнолетни в щата Калифорния. С колегата Калина Иванова се срещнахме с нея в Калифорния и тя сподели тези си планове, които се надяваме да се сбъднат в скоро време.

- Истина ли е, че САЩ са станали полицейска държава? Усетихте ли, видяхте ли засилени мерки за сигурност?

- Не бих казал, че може да се даде такава квалификация. Но в действителност имаше много патрулиращи и охраняващи обществения ред полицаи в градовете, а при влизането във всяка от сградите на институциите, които посетихме, имаше сериозен пропускателен контрол по подобие на този на аерогарите.

- Успяхте ли да почувствате духа на Америка? Какво е това, което винаги ще запомните за САЩ?

- Това, което ме впечатли за САЩ като държава, бе въведената организация, удобство и ред за гражданите във всяко едно отношение. Предоставена им е достъпна информация за всички права и начините, по които могат да ги упражнят. Стремещът е към максимално улесняване на гражданите както в съдопроизводството, така и във всяка друга сфера на живот, което създава усещане за спокойствие. Като цяло американците са гостоприемни, дружелюбни и открити хора, които са готови да споделят добрия си опит.